

ŠIAULIŲ SPECIALIOJO UGDYMO CENTRO GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Geros mokyklos modelis parengtas, siekiant sudaryti prielaidas kelti Šiaulių specialiojo ugdymo centro, įgyvendinančio pradinio, pagrindinio ugdymo ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams pritaikytas pradinio, pagrindinio ugdymo, individualizuotas pradinio ir pagrindinio ugdymo, socialinių įgūdžių, neformaliojo vaikų ir suaugusiųjų švietimo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo ir specialiųjų poreikių vaikams pritaikytas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas veiklos kokybės lygį, parodyti veiklos kryptį bei gaires ir įgalinti ją veikti.

2. Geros mokyklos paskirtis – būti universaliu šiuolaikinės mokyklos raidos orientyru, nurodančiu, kokie specialiojo ugdymo centro bruožai laikomi vertingais bei pageidaujamais, paskatinti bendruomenės kūrybiškumą bei ilgalaikes tobulinimo iniciatyvas. Ji skirta visoms interesų grupėms: mokiniams, mokytojams, tėvams, specialiojo ugdymo centro vadovams.

II SKYRIUS ŠIAULIŲ SPECIALIOJO UGDYMO CENTRO GEROS MOKYKLOS MODELIS

3. Gera mokykla – pamatinėmis humanistinėmis vertybėmis ugdymą grindžianti, prasmės, atradimų ir asmens ugdymo(si) sėkmės siekianti mokykla, kuri savo veikloje vadovaujasi Šiaulių specialiojo ugdymo centro bendruomenės susitarimais ir mokymusi.

4. Geros mokyklos modelyje išskirti pagrindiniai specialiojo ugdymo centro veiklos aspektai, atspindintys mokyklos misiją, misijos įgyvendinimą lemiančius veiksnius ir mokyklos gyvavimo prielaidas.

5. Specialiojo ugdymo centro, kaip organizacijos, veiklos veiksniai – ugdymo ir ugdymosi aplinka, ugdymas (mokymas), mokyklos darbuotojai, bendruomenė ir jos mokymasis, lyderystė ir vadyba – yra veiksniai, lemiantys mokyklos misijos įgyvendinimą.

6. Geros mokyklos aspektai:

6.1. Asmenybės ūgtis. Bruožai:

- asmenybės branda (savivoka, savivertė, vertybinis kryptingumas ir gyvenimo būdas);
- pasiekimai (mokinių įgytų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų visuma);
- pažanga (per tam tikrą laiką pasiektas lygis, atsižvelgiant į mokymosi startą ir asmenines raidos galimybes, mokiniui optimalų tempą ir bendrosiose programose numatytus reikalavimus).

Specialiojo ugdymo centro ugdytinių asmenybės branda ugdoma nuosekliai ir kryptingai nuo ikimokyklinio iki suaugusiojo amžiaus. Ugdomas sveikas gyvenimo būdas, pasitikėjimas savimi, savarankiškumas, socialiniai įgūdžiai, bendravimas ir kt. vertybinės nuostatos.

Mokykloje ugdomos visos asmens kompetencijos, nustatytos specialiojo ugdymo programose, įgyjami pagrindiniai gebėjimai. Ugdytinių pasiekimai vertinami, atsižvelgiant į individualias kiekvieno mokinio išgales bei ypatybes, siekiant asmeninės pažangos mokiniui tinkamu būdu ir tempu. Žinių, elgesio, emocijų vertinimas ir įsivertinimas, įgalina džiaugtis savo pasiekimais neprarandant tikėjimo ir patiriant sėkmę.

6.2. Gyvenimas mokykloje: saviraiškus dalyvavimas. Bruožai:

- veiklos, įvykiai ir nuotyčiai (būreliai, projektai, akcijos, talkos, pramogos ir kiti renginiai);
- mokinių savijauta (būti priimtam, gerbiamam, saugiam, džiaugtis buvimu mokykloje ir laikyti jį prasmingu);
- bendruomeniškumas (narys, vienybė, dalijimasis, rūpinimasis kitais, pagalba, įsipareigojimai);
- savivalda (tarimasis, priėmimas ir įgyvendinimas, mokyklos gyvenimo kūrimas).

Specialiojo ugdymo centro gyvenime daug įdomios veiklos: dailės, dramos, muzikos, šokių, sporto būreliai, įvykių ir nuotykių: koncertai, išvykos, teatras, spartakiados, parodos, talkos, vakaronės, diskotekos, gimtadieniai ir kt. kurių lyderiu gali būti bet kuris bendruomenės narys. Vyrauja darna, humaniški santykiai, tolerancija ir geranoriškumas. Skatinama mokinių saviraiška, pagal poreikius ir galimybes dalyvauja neformaliajame ugdyme, klasės (grupės), miesto, respublikiniuose projektuose ir teminiuose renginiuose, kurių metu lavinami mokinių, kūrybiškumo, elgesio, bendravimo, bendradarbiavimo įgūdžiai. Mokykloje puoselėjamos pozityvios vertybės, skatinamas sveikas gyvenimo būdas, vykdomos prevencinės, socialinių įgūdžių, sveikatinimo ir reabilitacijos programos. Ugdytiniai jaučiasi psichologiškai saugūs, priimti, globojami. Turiningas, prasmingas ir įvairiapusis ugdytinių užimtumas ir priežiūra visą dieną.

Specialiojo ugdymo centras – tarsi didelė šeima, kurioje tarpusavio santykiai grindžiami pagarbos, atjautos, nuoširdumo, pasitikėjimo principais. Glaudūs ryšiai tarp vaikų tėvų, pedagogų ir centro darbuotojų, užtikrina ugdymo tikslų įgyvendinimą.

6.3. Ugdymasis (mokymasis): dialogiškas ir tyrinėjantis. Bruožai:

- įdomus ir auginantis (stebinantis, provokuojantis, kuriantis iššūkius, pakankamai platus, gilus);
- atviras ir patirtinis (pagrįstas abejone, tyrinėjimu, eksperimentavimu ir kūryba, teise klusti, rasti savo klaidas, jas taisyti);
- personalizuotas (suasmenintas) ir savivaldis (pagrįstas asmeniniais poreikiais ir klausimais, mokymosi uždavinių, tempo, būdų, šaltinių ir partnerių pasirinkimu, savistaba ir įsivertinimu); interaktyvus (pagrįstas sąveikomis ir partnerystėmis, dialogiškas, bendruomeninis, tinklinis, peržengiantis mokyklos sienas (globalus));
- kontekstualus, aktualus (ugdantis įvairias šiuolaikiniam gyvenimui būtinas kompetencijas, susietas su gyvenimo patirtimi, rengiantis spręsti realias problemas, naudotis šaltinių ir informacinių technologijų įvairove).

Specialiojo ugdymo centre ugdymo turinys pritaikytas ir individualizuotas pagal ugdytinių poreikius ir gebėjimus, tuo pačiu įdomus, pakankamai platus ir gilus, kuriantis iššūkius. Mokomasi prisitaikyti prie gyvenimiškos aplinkos, pokyčių, formuojami socialiniai, praktiniai savarankiškumo įgūdžiai. Ugdymasis tyrinėjant, stebint, eksperimentuojant, kuriant, bendraujant, patiriant pažinimo džiaugsmą kiekvienam ugdytiniui, pritaikant individualius mokymo būdus, tempą, uždavinius ir priemones. Ugdymasis (mokymasis) pagrįstas dialogu mokinių su mokiniais („Padėk draugui“), mokinių ir mokytojų (individualūs užsiėmimai), mokinių ir už mokyklos erdvių esančių mokymosi partnerių (studentai, įv. profesijų atstovai ir kt.) ir jo metu gaunama informacija, dalyvaujant socialiniuose projektuose.

6.4. Ugdymas (mokymas): paremiantis ugdymąsi (mokymąsi). Bruožai:

- tikslingas (ugdymo tikslų ir būdų parinkimas, ugdymo planavimas, pagrįsti mokinių pažinimu, ugdymosi stebėjimu, apmąstymu, vertinimu);
- įvairus įvairiems (atsižvelgiantis į mokymosi poreikių, pasirinkimų, galimybių, stilių skirtumus ir pasiūlantį įvairias bei tinkamas mokymosi tempo, būdų, technikų galimybes)
- lankstus (taikantis įvairius ugdymo plano sudarymo, mokinių grupavimo, laiko ir mokyklos erdvių bei kitų išteklių panaudojimo modelius);
- partneriškas.

Specialiojo ugdymo centre ugdymas (mokymas) yra tikslingas – jis padeda mokiniui ugdytis įvairias jam svarbias kompetencijas, moko lankstumo kintant aplinkai bei gebėjimo prisitaikyti, susidoroti su iššūkiais, skatina savarankiškumą. Mokoma(si) pagal individualius poreikius ir galimybes, sudarant pritaikytas ir individualizuotas programas, pagrįstas stebėjimu, vertinimu, mokinių pažinimu, asmenine patirtimi, siekiais. Pamokų tipai (veiklos) ir struktūra skirtingi (individualios, grupinės, pogrupiai), įvairiai ir lanksčiai organizuojamas mokymo(si) laikas (integruotos pamokos, teminės – pažintinės - žaidimų savaitės, veiklos dienos, judriosios ar

sveikatinimo pertraukėlės ir kt.). Mokymo(si) šaltiniai įvairūs, įtraukiantys, tikslingi, nebijoma naudoti tradicines ir netradicines priemones. Kartu su tėvais, specialiaisiais pedagogais, logopedais, socialiniais pedagogais, mokytojų padėjėjais įprasminame žinojimą, ugdymąsi ir mokymąsi.

6.5. Darbuotojai: asmenybių įvairovė. Bruožai:

- nuostatų pozityvumas (savivertė; tikėjimas, pasitikėjimas ir rūpinimasis mokiniais; darbo motyvacija – domėjimasis savo dalyku ir darbu mokykloje, entuziazmas);
- profesionalumas (dalyko išmanymas, profesijai būtinų kompetencijų turėjimas ir išmintis);
- asmeninis tobulėjimas (savistaba, mokymasis, atvirumas naujoms patirtims, judrumas);
- subalansuotas kolektyvas (asmenybių įvairovė ir vienas kito papildymas, mokytojų amžiaus įvairovė, kartų perimamumas).

Specialiojo ugdymo centre dirbantys žmonės: įvairaus amžiaus, moterys ir vyrai, skirtingų kompetencijų ir gyvenimo patirties asmenybės. Visus mokykloje dirbančius asmenis sieja nuostatų pozityvumas, pasitikėjimas ir rūpinimasis ugdytiniais, motyvacija, nuoširdus domėjimasis savo darbu, atsakomybė. Centro darbuotojai – kompetetingi savo srities specialistai, kurie rūpinasi nuolatiniu asmeniniu tobulėjimu, plečia ne tik profesinį, bet ir bendrą kultūrinį akiratį. Atviri naujoms patirtims, kūrybingi, bendradarbiaujantys, autoritetas mokiniams ir jų tėvams. Mokykloje subalansuota kartų kaita, užtikrinanti jaunatviško iniciatyvumo ir kūrybiškumo bei gilių dalyko žinių ir gyvenimiškos išminties pusiausvyrą.

6.6. Mokyklos bendruomenė: besimokanti organizacija. Bruožai:

- mokymasis su kitais ir iš kitų (bendruomenės mokymasis – dirbant su kolegomis, dalijantis patirtimi, atradimais, sumanymais ir kūriniais, stebint kolegų pamokas, drauge studijuojant įvairius šaltinius, mokantis iš mokinių);
- sutelktumas (mokytojų ir kito personalo telkimas į pasidalijusias pareigomis, vienos kitoms padedančias ir bendrų profesinių tikslų siekiančias grupes);
- refleksyvumas (mokyklos bendruomenės diskusijos, veiklos apmąstymas, įsivertinimas, jais pagrįsti susitarimai dėl ateities ir planavimas);
- mokymosi ir asmeninio tobulėjimo skatinimas (personalo tobulinimosi paskatos ir jo organizavimo sistema);
- organizacijos atvirumas pasauliui (partnerystės, bendri projektai, absolventų pasitelkimas, tinkliniai ryšiai ir kt.).

Specialiojo ugdymo centro bendruomenė dalijasi patirtimi, kūrybiniais sumanymais (pranešimai, seminarų rengimas respublikos pedagogams, parodos,), mokymasis su kitais ir iš kitų (atvirų veiklų, renginių organizavimas ir stebėjimas). Metodinėse grupėse reflektuoja, įsivertina savo veiklą, geba pasimokyti iš patirties, siūlo idėjas ir pagrįstai planuoja.

Centro bendruomenė atvira, domisi kintančia aplinka ir reaguoja į pokyčius. Bendradarbiaujame su centro bendruomene, socialiniais partneriais, kitomis respublikos specialiosiomis ir bendrojo lavinimo mokyklomis, darželiais.

6.7. Lyderystė ir vadyba: įgalinančios. Bruožai:

- aiški, vienijanti, įkvepianti vizija (visiems žinoma, priimtina, siekiama įgyvendinti, grindžiama humaniškomis vertybėmis);
- dialogo ir susitarimų kultūra (visų mokyklos bendruomenės narių dalyvavimas priimant sprendimus);
- pa(si)dalyta lyderystė (pagrįsta pasitikėjimu, įsipareigojimu ir įgalinimu, skatinanti imtis iniciatyvos ir prisiimti atsakomybę valdymo kultūra);
- veiksmingas administravimas (skaidrus, paprastas, neapkraunantis, patogus administravimas, veiksmingas išteklių skirstymas ir ekonomišką jų naudojimą);
- kūrybiškumas ir valia veikti (idėjų kūrimas, eksperimentavimas, drąsa rizikuoti, priimti sunkius sprendimus ir atkaklumas juos įgyvendinant).

Specialiojo ugdymo centre skatinama įgalinanti lyderystė. Mokyklos vizija ir strategija kuriama visos mokyklos bendruomenės, yra aiški bei įkvepianti. Vadovavimas ir lyderystė specialiojo ugdymo centre pasidalinti: didelę dalį sprendimų priima mokyklos bendruomenė susibūrusi į metodines grupes, sudarytos darbo grupės siūlo idėjas, priima sprendimus, kuria projektus, veikloms vadovauja įvairūs jos nariai, skatinama asmeninė iniciatyva. Nuomonių įvairovė ir diskusijos yra neatsiejama mokyklos gyvenimo dalis. Centre vertinamas kūrybiškumas ir

naujos idėjos, iniciatyvumas, atsakomybė už veiklos rezultatus. Paprastas ir veiksmingas administravimas, išteklių paskirstymas ir ekonomiškasis jų naudojimas.

6.8. Ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali. Ją apibūdina šie bruožai:

- „klasės be sienų“ (patogios, įvairios paskirties ir lengvai pertvarkomos erdvės, mokyklos patalpų naudojimo įvairovė, „klasės lauke“ ir kitoks mokyklos teritorijos pritaikymas ugdymui(si));
- ugdymąsi stimuliuojanti aplinka (knygos, detalių ir įrangos įvairovė, funkcionalūs ir originalūs baldai, spalvos, medžiagos, formos, apšvietimas, augalai, garsai, kvapai, patogi (ne)tvarka ir kt.);
- mokinių indėlis kuriant aplinką (įgyvendintos mokinių idėjos ir projektai, jų darbai, kūriniai, daiktai aplinkoje);
- virtuali aplinka (mokyklos interneto svetainė, jos turinio ir naudojimo būdų įvairovė, gyvumas, populiarumas).

Specialiojo ugdymo centre aplinka pritaikyta fizinei negaliai turintiems ugdytiniams, struktūruota pagal individualius ugdymo(si) poreikius. Ugdymo(si) aplinka funkcionali, dinamiška – stimuliuojanti mokymąsi, ugdymąsi. Numatytos galimybės mokytis individualiai ir grupelėmis, erdvės sensoriniams, socialiniams, sveiko gyvenimo įgūdžiams lavinti, poilsio kambarys, dailės terapijos, naudojant įvairias medžiagas ir priemones. Mokyklos koridorius ir kitas erdves puošia demonstruojami ugdytinių ir pedagogų kūrybos darbai. Patalpos patogios, funkcionalios, lengvai pertvarkomos, maloniai spalvingos. Mokykloje yra biblioteka, kompiuterių klasė, reabilitacijai skirtos patalpos. Pamokos ir popamokinė veikla vyksta ir lauke.

Mokyklos bendruomenė prisideda prie mokyklos aplinkos kūrimo savo idėjomis ir darbais, dalyvauja kuriant aplinką (projektai, talkos), kurioje jiems gera, įdomu ir smagu.

6.9. Vietos bendruomenė ir mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas): išipareigoję. Juos apibūdina šie bruožai: strateguojantys (kuriantys švietimo viziją, numatantys tikslus, prisiimantys atsakomybę už jų įgyvendinimą); drąsinantys (taikantys ugdančio, formuojamojo vertinimo būdus, derinantys „griežto“ ir „švelnaus“ vertinimo formas, leidžiantys išsakyti problemas ir padedantys jas spręsti, skatinantys mokyklą iniciatyvas); remiantys ir pasitikintys (aiškiai numatantys ir paskirstantys pakankamus išteklius, sukuriantys palankią aplinką bendradarbiauti su įvairiais partneriais, palaikantys mokyklas per formalizuotas pagalbos paslaugas).

Mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas) yra išipareigoję mokyklai, ją remiantys ir palaikantys.

Mokyklos viziją ir strategiją kuria mokyklos darbuotojai, mokiniai ir jų tėvai, vietos bendruomenė ir mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas), prisiimama atsakomybė už tikslų įgyvendinimą.

Vietos bendruomenė ir mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas) drąsina ir skatina, taip pat išsako reiklį ir argumentuotą kritiką. Ištekliai mokyklai yra aiškiai numatyti, paskirstyti ir pakankami, kuriama palanki aplinka bendradarbiauti su įvairiais partneriais. Vietos bendruomenė bei mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas) domisi ir ieško įvairių paramos ir pagalbos mokyklai galimybių, konsultuoja įvairiais klausimais. Mokykla pasitikima, ji veikia savarankiškai ir teisės aktų nustatyta tvarka atsiskaito už sutartus veiklos rezultatus.

III SKYRIUS GEROS MOKYKLOS MODELIO ĮGYVENDINIMO PRIELAIDOS SUSITARIMAI

7. Pagrindinė Geros mokyklos modelio įgyvendinimo prielaida yra bendruomenės susitarimai ir pritarimas jos idėjoms.

VIZIJA. Saugi, atvira, nuolat tobulėjanti įstaiga, šiandien teikianti viltį, o rytoj pilnavertį gyvenimą visuomenėje.

MISIJA. Užtikriname švietimo ir socialinių paslaugų prieinamumą, teikiame kompleksinę pagalbą, tenkiname ugdymo(si), sveikatos, socialinius bei asmeninius poreikius, formuojančius asmenybę, gebančią integruotis ir socializuotis šiuolaikiniame gyvenime.

- Ugdomas socialinis, pilietinis, dorinis asmenybės brandumas.
- Pripažįstamas kiekvieno besimokančiojo individualumas, tikima jo asmenine pažanga ir pasiekimais.
- Emocinis mikroklimatas ir psichologinis saugumas, pozityvus siekis asmenybės pažangai.
- Saviraiškų dalyvavimas mokyklos gyvenime kiekvienam ugdytiniui pagal jo galimybes ir poreikius.
- Dalyvavimas partnerystės, integracinių veiklų projektuose, kultūros ir veiksmo dienos, kūrybinių darbų parodose, kurių metu lavinami ugdytinių mąstymo, elgesio, savarankiškumo, kūrybiškumo ir bendradarbiavimo įgūdžiai.
- Ugdymas individualizuotas, atsižvelgiant į vaiko realias galimybes, apimantis tikslingą pedagogo poveikį ugdymui palankiai sukurtoje edukacinėje erdvėje.
- Ugdymas(sis) lankstus, kūrybiškas, tinkamai suplanuotas, susietas su šiuolaikinio gyvenimo patirtimi, paremtas praktiniais pojūčiais, tyrinėjant, stebint, bendraujant.
- Laimingi darbuotojai – laimingi vaikai! Motyvuoti, kompetetingi, atsakingi, aukštos savivertės.
- Mokyklos bendruomenė nuolat tobulėja, susitelkusi į metodines grupes kuria, reflektuoja veiklą, siūlo idėjas, planuoja, bendradarbiauja teminiuose susibūrimuose, edukacinėse išvykose.
- Išvystyti partnerystės ryšiai, neišskiriant pavienių lyderių.
- Vadovavimas pagrįstas susitarimų kultūra, vienijantis bendruomenę, demokratiškas.
- Motyvuojanti skatinimo programa darbuotojams.
- Išnaudotos galimybės ugdytis netradicinėse erdvėse: lauke, bibliotekoje, mieste, parke.
- Plėsti edukacines erdves stimuliuojančias ugdytinių kūrybiškumą, socialiniams ir praktiniams įgūdžiams lavinti, sensoriniams pojūčiams aktyvinti.
- Geroje mokykloje vertinami joje dirbantys mokytojai ir vadovai, taip pat mokinių tėvai kaip pagalbininkai siekiant mokinių sėkmės.